

Annales

Instituti

Archaeologici

XII - 2016

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
<http://www.iarh.hr>

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Asja Tonc
Marina Ugarković

Tehničke urednice/Technical editors

Asja Tonc
Marina Ugarković

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Prijevod na engleski/English translation

Una Krizmanić Ožegović

Lektura/Language editor

Boris Beck (hrvatski jezik/Croatian)
Una Krizmanić Ožegović (engleski jezik/English)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Asja Tonc
Marina Ugarković

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institute of archaeology, Zagreb 2016.

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 10**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin – Srednje polje i Zmajevac, istraživanja višeslojnih nalazišta u Podunavlju 2015. godine

- 14**   **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar

Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2015. godine

- 19**   **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Zaštitna istraživanja nalazišta AN 3B Beli Manastir – Sedmitar na trasi autoceste A5 Beli Manastir – Svilaj

- 24**   **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Jagodnjak – Napuštene njive. Zaštitno istraživanje prapovijesno-ga i antičkog nalazišta na trasi autoceste Osijek – Beli Manastir

- 29**   **Hrvoje Kalafatić**
Mateja Hulina

Zaštitno arheološko istraživanje lokaliteta AN7B Čeminac – Vakanjac na dionici autoceste A5 Beli Manastir – Osijek 2014. i 2015. godine

- 36**   **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Zaštitna istraživanja lokaliteta AN 2 Donji Miholjac – Vrancari

- 40**   **Katarina Botić**

Zaštitna arheološka istraživanja nalazišta AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica na južnoj obilaznici grada Donjeg Miholjca 2015. godine

- 46**   **Tatjana Tkalčec**

Prapovijesna, rimska i srednjovjekovna naselja na lokalitetu Donji Miholjac – Đanovci – zaštitna arheološka istraživanja u 2015. godini

- 59**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Asja Tonc

Donji Miholjac – Panjik – zaštitno istraživanje naselja sopotske i badenske kulture u Podravini

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 10**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin – Srednje polje and Zmajevac, research of multilayered sites in the Danube region in 2015

- 14**   **Tomislav Hršak**
Tino Leleković
Marko Dizdar

Research results from Batina – Sredno site in 2015

- 19**   **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Rescue excavation on the AN 3B Beli Manastir – Sedmitar site on the A5 Beli Manastir – Svilaj motorway route

- 24**   **Marko Dizdar**
Daria Ložnjak Dizdar
Marina Sečkar

Jagodnjak – Napuštene njive (Abandoned fields). Rescue archaeology of the Prehistoric and Antique site on the Osijek – Beli Manastir motorway route

- 29**   **Hrvoje Kalafatić**
Mateja Hulina

Rescue archaeological excavation at the AN7B Čeminac-Vakanjac site along the A5 Beli Manastir – Osijek motorway in 2014 and 2015

- 36**   **Marko Dizdar**
Asja Tonc

Rescue excavations of the AN 2 Donji Miholjac – Vrancari site

- 40**   **Katarina Botić**

Rescue excavations of the site AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica on Donji Miholjac southern beltway route in 2015

- 46**   **Tatjana Tkalčec**

Prehistoric, Roman, Late Antique and medieval settlements at the Donji Miholjac – Đanovci site – rescue archaeological excavations in 2015

- 59**   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Asja Tonc

Donji Miholjac – Panjik – rescue research of a Sopot and Baden culture settlement in Podravina

- 63 Zorko Marković
Katarina Botić**
Podgorač, Ražište – rezultati arheoloških istraživanja 2015. godine
Podgorač, Ražište – results of the archaeological excavations in 2015
- 71 Kornelija Minichreiter**
Slavonski Brod – Galovo, arheološka istraživanja 2015. godine
Slavonski Brod, Galovo, archaeological research in 2015
- 77 Saša Kovačević**
Istraživanja infrastrukture prapovijesnih naselja lokaliteta Nova Bukovica – Sjenjak, sezona 2015.
Research into the infrastructure of Prehistoric settlements at the Nova Bukovica – Sjenjak site, season 2015
- 82 Marko Dizdar**
Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2015. godini
Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2015
- 86 Jadranka Boljunčić**
Rezultati istraživanja arheoloških ljudskih ostataka sa srednjovjekovnoga groblja Zvonimirovo (sjeverna Hrvatska), u kontekstu koštanoga i CT dokaza o rijetkoj infratentorialnoj – mastoidnoj trepanaciji
Research results on archaeological human remains from medieval cemetery Zvonimirovo (northern Croatia), in the context of bone and CT evidence of a rare infratentorial – mastoid trepanation
- 93 Daria Ložnjak Dizdar
Marija Mihaljević
Mario Gavranović**
Dolina – Babine grede – istraživanje kasnobrončanodobnoga naselja u Posavini 2015. godine
Babine grede in Dolina – research of a Late Bronze Age settlement in Posavina in 2015
- 99 Tatjana Tkalčec**
Kasnosrednjovjekovni arheološki kompleks Grubišno Polje – Šuma Obrovi – probna arheološka istraživanja u 2015.
Late medieval complex at Grubišno Polje – Šuma Obrovi – initial archaeological excavations in 2015
- 113 Siniša Krznar**
Torčec – Cirkvišće, arheološka istraživanja srednjovjekovnog i ranonovovjekovnog groblja 2015. godine
Torčec – Cirkvišće, archaeological research of the medieval and early modern cemetery in 2015
- 117 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić**
Kalnik – Igrišće – rezultati arheoloških iskopavanja u 2015. godini
Kalnik – Igrišće – results of archaeological excavations in 2015
- 122 Andreja Kudelić
Branko Mušič**
Kurilovec – Belinščica – rezultati geofizičkih istraživanja
Kurilovec – Belinščica – results of geophysical research
- 127 Tatjana Tkalčec**
Burg Vrbovec u Klenovcu Humskom – arheološko konzervatorski radovi na kuli u 2015.
Vrbovec Castle in Klenovec Humski, archaeological and conservation works on the keep in 2015

- 136 Asja Tonc
Mateja Hulina**
Preliminarni rezultati zaštitnih istraživanja na prostoru prezentacijskog platoa kod špilje Vrlovke
Preliminary results of rescue excavations in the area of presentation plateau near Vrlovka cave
- 139 Bartul Šiljeg
Ana Konestra
Gaetano Benčić**
Stancija Blek (Tar), kampanja 2015. g.: nastavak arheološko-konzervatorskih istraživanja i prezentacija rezultata široj javnosti
Stancija Blek (Tar), 2015: continuation of archaeological research and conservation activities, and presentation of results to the public
- 144 Goranka Lipovac Vrklijan
Ivan Valent
Ana Konestra
Ivana Ožanić Roguljić**
Antički proizvodni keramičarski kompleks u Crikvenici – zaključna istraživanja 2015. godine
Roman pottery production complex in Crikvenica – conclusive research in 2015
- 152 Ivan Radman-Livaja
Asja Tonc**
Rezultati probnih iskopavanja na Gradini Sv. Trojice 2015. godine
Results of trial excavations on Sveta Trojica Hillfort in 2015
- 155 Kristina Turkalj
Nera Šegvić
Emmanuel Botte
Audrey Bertrand**
Brač Novo Selo Bunje 2015.
Brač Novo Selo Bunje in 2015
- 160 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić**
Rimska vila u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar) – arheološka istraživanja 2015. godine
Roman villa in Soline Bay on the Island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) – archaeological investigation in 2015

Terenski pregledi

167   **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji istočne obilaznice Vinkovaca

170   **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Terenski pregled na prostoru općina Belišće, Marijanci i Donji Miholjac u 2015. godini

173   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

Terenski pregled i arheološki nadzor na izgradnji obilaznice Donjega Miholjca

176   **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Rezultati terenskog pregleda područja Grada Našice (naselja Granice, Polubaše i Rozmajerovac) 2015. godine

185   **Zorko Marković**
Katarina Botić
Jasna Jurković

Rezultati terenskog pregleda općina Našice i Koška 2015. godine

192   **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica

Prikaz rezultata druge faze sustavnog terenskog pregleda gornje Podravine

196   **Goranka Lipovac Vrklijan**
Asja Tonc
Vedrana Glavaš
Ana Konestra
Željka Molak Župan

Rezultati terenskih pregleda na području podvelebitskog Primorja i neposrednog zaleđa

201   **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra
Irena Radić Rossi

Rezultati aktivnosti projekta „Arheološka topografija otoka Raba“ u 2015. g.: terenski pregledi, obrada arheološke građe, popularizacija znanosti

Field Surveys

167   **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Field survey and trial excavations during the construction of the Vinkovci beltway

170   **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Field survey on the territory of Belišće, Marijanci and Donji Miholjac municipalities in 2015

173   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar

Field survey and archaeological supervision during the construction of the Donji Miholjac beltway

176   **Zorko Marković**
Jasna Jurković

Results of field survey in the City of Našice area (settlements Granice, Polubaše and Rozmajerovac) in 2015

185   **Zorko Marković**
Katarina Botić
Jasna Jurković

Results of a field survey of Našice and Koška municipalities in 2015

192   **Andreja Kudelić**
Filomena Sirovica

Results of the second phase of a systematic field survey in Upper Podravina

196   **Goranka Lipovac Vrklijan**
Asja Tonc
Vedrana Glavaš
Ana Konestra
Željka Molak Župan

Results of field survey in sub-Velebit Coast and hinterland

201   **Goranka Lipovac Vrklijan**
Ana Konestra
Irena Radić Rossi

Results of the „Archaeological topography of the Island of Rab“ project in 2015: field surveys, processing of archaeological finds, popularization of science

Eksperimentalna arheologija

207 Andreja Kudelić

Eksperiment u arheologiji – priprema i sastav lončarske smjese

Experimental Archaeology

207 Andreja Kudelić

Experiment in archaeology – preparation and composition of clay paste

Zračna arheologija

**213 Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić**

Zračno rekognosciranje, Osječko-baranjska županija 2015. godine

Aerial archaeology

**213 Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić**

Aerial reconnaissance, Osječko-baranjska County in 2015

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

223-234

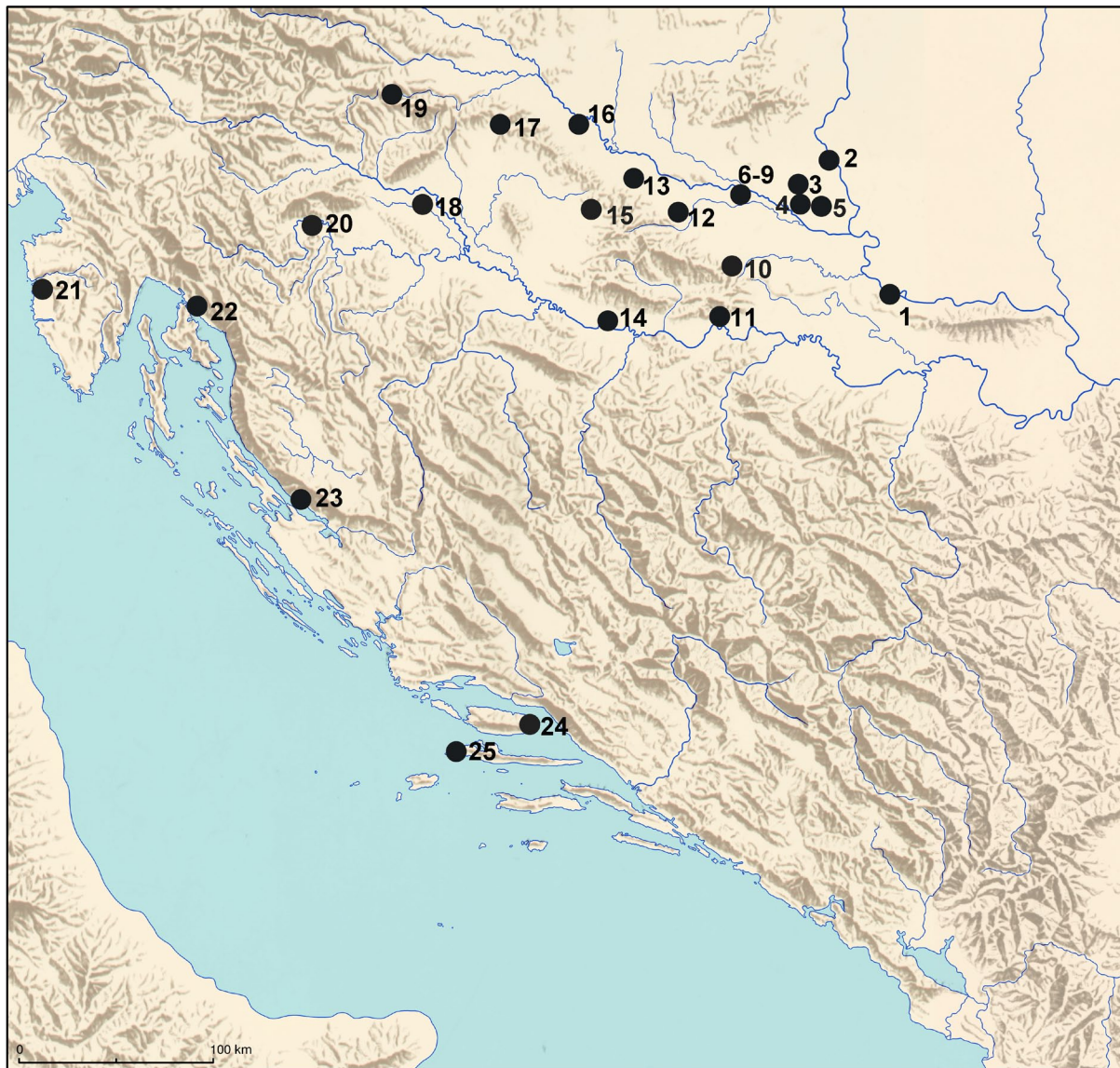
Additional scientific activity of the Institute

223-234

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations

1. Sotin, Srednje polje i Zmajevac	14. Dolina – Babine grede
2. Batina – Sredno	15. Grubišno Polje – Šuma Obrovi
3. AN 3B Beli Manastir – Sedmitar	16. Torčec – Cirkvišće
4. AN 7A Jagodnjak – Napuštene njive	17. Kalnik – Igrišće
5. AN 7B Čeminac – Vakanjac	18. Kurilovec – Belinščica
6. AN 2 Donji Miholjac – Vrancari	19. Klenovec Humski – Plemićki grad Vrbovec
7. AN 3 Donji Miholjac – Mlaka/trafostanica	20. Vrlovka
8. AN 6 Donji Miholjac – Đanovci	21. Tar – Stancija Blek
9. AN 7 Donji Miholjac – Panjik	22. Crikvenica – Igralište
10. Podgorač – Ražište	23. Gradina Sv. Trojica
11. Slavonski Brod – Galovo	24. Brač – Novo Selo Bunje
12. Nova Bukovica – Sjenjak	25. Sveti Klement – Soline
13. Zvonimirovo – Veliko polje	

Preliminarni rezultati zaštitnih istraživanja na prostoru prezentacijskog platoa kod špilje Vrlovke

Preliminary results of rescue excavations in the area of presentation plateau near Vrlovka cave

Asja Tonc
Mateja Hulina

Primljeno/Received: 01. 06. 2016.
Prihvaćeno/Accepted: 17. 06. 2016.

U rujnu 2015. izvršena su zaštitna istraživanja na prostoru uređenja prezentacijskog platoa za posjetitelje špilje Vrlovke na obali Kupe. Sondiranja su obuhvatila periferiju nalazišta, vjerojatno naseobinskog karaktera. Utvrđena je znatna debljina kulturnog sloja u kojem međutim nisu uočljivi ostaci stambenih ili drugih objekata. Većina se pokretnih nalaza može pripisati razdoblju kasnog neolitika/eneolitika, a ističu se nalazi koji se mogu pripisati lendelskoj kulturi.

Ključne riječi: Kupa, Vrlovka, zaštitna istraživanja, kulturni sloj, kasni neolitik, eneolitik, lendelska kultura, lasinjska kultura

Keywords: Kupa, Vrlovka, rescue excavations, cultural layer, late Neolithic, Eneolithic, Lengyel culture, Lasinja culture

U razdoblju od 1. do 17. rujna 2015. Institut za arheologiju izvršio je zaštitna arheološka istraživanja na prostoru zahvata uređenja prezentacijskog platoa kod špilje Vrlovke u općini Kamanje, Karlovačka županija. Istraživanja su izvršena na k.č. 1145/2, k.o. Brlog Ozaljski, u vlasništvu Općine Kamanje. Otvorena je površina od 251 m² tom prigodom¹ (sl. 1).

Špilja Vrlovka poznata je kao mjesto nalaza čuvene keramičke posude s ukrasom, tzv. „bočice iz Vrlovke“, koja se pripisuje lasinjskoj kulturi (Težak-Gregl 2007), te sporadičnih nalaza iz razdoblja antike i ranog kršćanstva. Dosadašnja istraživanja na prostoru špilje i neposredne okolice provodio je Gradski muzej Karlovac. Na prostoru prezentacijskog platoa, a pod vodstvom istog muzeja, otvorene su tri sonde; jedna veća, prije stepenica za prijelaz preko pruge, te dvije manje na jugozapadnom rubu predviđenog platoa.

Zahvat uređenja prezentacijskog platoa planiran je kao nasipavanje samog terena s uređenjem šetnice i info-punkta, bez intervencija u dubinu izuzev na mjestu do vodospreme, na kojem je stoga sloj istražen do zdravice. U cilju utvrđivanja debljine i karakteristika kulturnog sloja ili slojeva na površini zahvata odlučilo se otvoriti nekoliko manjih sondi koje su

iskopane do zdravice. Nakon strojnog iskopa humusnog sloja, uočeno je prostiranje sloja s keramičkim i litičkim nalazima na čitavoj površini sonde. U južnom dijelu, gdje je teren i relativno viši, neposredno ispod humusa nalazi se kameni živac. Čitava je površina polirana kako bi se utvrdilo postojanje eventualnih objekata. Uočene su koncentracije zapečene zemlje i lijepa na dijelu uz pristupnu cestu, odnosno na najvišem, južnom dijelu iskopa; te tri položaja tamnije sive zemlje s više nalaza koje su isprva definirane kao objekti, no nakon iskopa pokazalo se da je riječ o dijelu sloja koji se nakupio između kamenja.

Istovremeno s istraživanjima na prostoru prezentacijskog platoa proveden je stručni nadzor na iskopu kanala za provođenje vodovodnih cijevi u istočnom rubu pristupne ceste. Na tom dijelu nisu uočeni kulturni slojevi, već se ispod humusa nalazi sloj sterilne glinaste narančaste zemlje – zdravica. U dijelu pristupnog puta bliže prostoru prezentacijskog platoa odmah ispod površine nalazio se kameni živac, dakle također nema ugroženih kulturnih slojeva.

Istraživanjima je uočeno 20 stratigrafskih jedinica. Ispod humusa u gotovo cijeloj površini sonde nalazi se sloj smeđe zemlje s nalazima keramike, litike i sitnim komadima lijepa (SJ 3). Zabilježeni su i nešto tamniji smeđi do tamnosivi slojevi s dosta nalaza koji se nalaze u pukotinama stijena. Ispod sloja s nalazima evidentiran je sloj predzdravice – svijetlosmeđe do oker boje, sa sporadičnim ulomcima keramike na dodiru s gornjim slojevima. Zdravica je glinasta, narančasto-smeđa zemlja, ponegdje se miješa sa sitnim šljunkom. Očišćeno je i dokumentirano nekoliko nakupina lijepa i zapečene zemlje (SJ 11-13,17-18), sve na samom južnom rubu sonde, gdje je sloj puno plići.

1 Financijska sredstva za provedbu istraživanja osigurao je naručitelj, Općina Kamanje. Sukladno dozvoli izdanoj 31. kolovoza 2015. od strane Konzervatorskog odjela u Karlovcu voditeljica istraživanja bila je dr. sc. Asja Tonc, a zamjenica voditeljice Mateja Hulina, dipl. arheol. Ručni iskop obavljalo je pet radnika s javnih radova, potom i petero studenata. Na pomoći u organizaciji i provedbi iskopavanja zahvaljujemo načelniku Općine Kamanje Damiru Mateljanu, Martini Petrak iz Javne ustanove NATURA VIVA te konzervatoru Krešimiru Ragužu.

Sl. 1 Pogled s juga na sondiranu površinu tijekom istraživanja (snimila: A. Tonc).

Fig. 1 View from the south of the area with trial trenches during excavation (photo: A. Tonc).

Ukupno je prikupljeno 85 nalaza (keramike, litike i kamena, lijepa); 17 uzoraka (životinjske kosti); 16 posebnih nalaza (litički artefakti: strelice, alatke, polirane sjekire; keramički predmeti: utezi, pršljeni). Uz popis stratigrafskih jedinica, nalaza, posebnih nalaza i uzoraka, vođen je terenski dnevnik, te fotografska dokumentacija. Površina iskopa kao i položaji sondi i kamenja snimljeni su totalnom stanicom.

Kulturni sloj znatne je debljine, koja se povećava od juga prema sjeveru, tj. prema željezničkoj pruzi. Na južnom dijelu zdravica je primijećena na otprilike 50 cm dubine, dok je na sjevernom dijelu, u iskopanim sondama veličine 2x2 m, ona na relativnoj dubini od 0,70-1 m (istočni profil) do 1,5 m (zapadni profil) (sl. 2). U sjeverozapadnoj sondi prikupljen je ulomak recentnog porculana na većoj dubini, neposredno prije predzdravičnog sloja, što otvara mogućnost kontaminacije odnosno poremećaja slojeva, možda zbog akumulacije materijala nakon gradnje pruge 1913. godine (zatrpavanje nižeg dijela radi nivelacije?). Prikupljena građa sastoji se u najvećoj mjeri od ulomaka keramike, pri čemu treba istaknuti da je riječ o vrlo pomiješanom materijalu, primjerice, ulomak ukrašen u stilu vučedolske kulture pronađen je tik do ulomka sivog lonca rađenog na kolu koji se može odrediti kao srednjovjekovni, čak i recentniji. To odgovara i spomenutoj kontaminaciji uočenoj u sjeverozapadnoj sondi koja bi se dakle mogla pripisati recentnijim aktivnostima na tom prostoru, ali i odsutnosti konkretnijih objekata (jama, rupa za stupove i slično) što također sugerira nedostatak izvornog konteksta nalaza. No vrlo je moguće da se u nastavku pružanja nalazišta prema istoku nalaze intaktni slojevi prapovijesnog naselja.

U keramičkom materijalu javljaju se različito komponirani urezani ukrasi, posude smeđe i tamnosive boje, ali i ulomci kvalitetno pečene crvene keramike. Preliminarno određenje materijala² smješta nalazište u okvire kasnoneolitičke lendelske

kulture, s paralelama u Ozlju, ali i u Beloj krajini, čemu odgovara i odabir visoke riječne terase za naselje. Karakteristični su primjerice ulomci sivo pečene keramike s plitkim kosim žljebljenjem i ubodima uz rub (npr. Težak-Gregl 2005: 159, br. 12-13) ili bikonični lonci s kosim žljebljenjem na bikonitetu (Guštin et al. 2005: 49, 52, br. 23-25). Ulomak svjetlonarančaste posude s vrlo plitkim kosim žljebljenjem tik ispod ruba i zoomorfnom aplikacijom (sl. 3) najbližu analogiju ima u nalazima Sopot IV-Seče kulture s eponimnog lokaliteta (Marković 1985: T. 4: 2). Zoomorfni plastični dodaci javljaju se međutim i na posudama oker boje iz Ozlja (Težak-Gregl 2005: 158, br. 2, 11). Materijal iz Ozlja, a možemo reći i iz Vrllovke, pokazuje tako sličnosti s tzv. savskom varijantom lendelske kulture koja je datirana u prvu polovicu 5. tisućljeća pr. Kr. (Guštin 2005³). No već je prilikom njenog opisa spomenuto da se unutar regionalne skupine javljaju lokalne razlike (Guštin 2005: 10), kako je već uočeno i za materijal iz našeg Pokuplja (Težak-Gregl 2005: 157). Svakako vrijedi istaknuti da je riječ tek o drugom lendelskom nalazištu na ovim prostorima, čime će se poznavanje neolitika u Pokuplju znatno unaprijediti, te bi potencijalna buduća istraživanja na prostoru koji nije obuhvaćen zahvatom uređenja mogla pružiti vrlo zanimljive rezultate.

Dio nalaza pokazuje karakteristike po kojima se može svrstati u razdoblje eneolitika, što otvara i pitanje odnosa kasno-neolitičkog supstrata i početaka eneolitika na ovim prostorima, odnosno lasinjske kulture (Težak-Gregl 1994: 171; 2014: 91; Marković 1985; 2012). Trenutno se može reći da postoji lasinjski horizont na samom nalazištu, ali se poneki ulomci mogu pripisati vučedolskoj, možda i retz-gajarskoj kulturi.⁴ Repertoar oblika i ukrasa u određenoj se mjeri nastavlja s počecima eneolitičke kulture, što uzrokuje i poteškoće u definiranju materijala, naročito u slučajevima bez jasnog konteksta i zatvorenih cjelina.

2 Neprocjenjivu pomoć u atribuciji pružili su kolege dr. Zorko Marković i Katarina Botić, kojima srdačno zahvaljujemo.

3 Uz citirane, v. i druge radove u istoj publikaciji.

4 Istoj se ponekad pripisuje i bočica iz Vrllovke (Težak-Gregl 2007), što još jednom upućuje na kompleksnost atribucije.

Sl. 2 Sjeverozapadna sonda, zapadni profil (snimila: A. Tonc).

Fig. 2 Northwestern trench, western profile (photo: A. Tonc).

Sl. 3 Ulomak posude sa zoomorfnim plastičnim ukrasom (snimila: A. Tonc).

Fig. 3 Fragment of a vessel with plastic zoomorphic decoration (photo: A. Tonc).

Literatura

- Guštin, M. 2005, Savska skupina lengyelske kulture, in: Guštin, M. (ed.), *Prvi poljodelci: Savska skupina Lengyelske kulture*, Koper, 7–22.
- Guštin, M., Tomaž, A. Kavur, B. 2005, Drulovka pri Kranju, in: Guštin, M. (ed.), *Prvi poljodelci: Savska skupina Lengyelske kulture*, Koper, 37–64.
- Marković, Z. 1985, Problem ranog eneolita u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu*, 3.s., XVIII, 1–34.
- Marković, Z. 2012, Novija razmatranja o nekim aspektima sopsotske kulture u sjevernoj Hrvatskoj, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 29, 57–70.
- Težak-Gregl, T. 1994, Prapovijesno nalazište Ozalj-Stari grad, *Opuscula archaeologica*, 17 (1993), 165–181.
- Težak-Gregl, T. 2005, Ozalj-Stari grad, neolitička naseobina, in: Guštin, M. (ed.), *Prvi poljodelci: Savska skupina Lengyelske kulture*, Koper, 155–162.
- Težak-Gregl, T. 2007, Ponovo o lasinjskoj bočici iz Vrlovke, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 24, 35–40.
- Težak-Gregl, T. 2014, Lendelska kultura na području Hrvatske, in: Balen, J., Hršak, T., Šošić Klindžić, R. (eds.), *Darovi zemlje: neolitik između Save, Drave i Dunava*, Zagreb-Osijek, 88–91.

Summary

Rescue excavations carried out in the area of the presentation plateau, i.e. the proposed visiting area for the Vrlovka cave showed the existence of a very thick cultural layer that can be ascribed mostly to a late Neolithic settlement, although there is material that points also to existence of an Eneolithic phase. The site itself extends to the east and west of the investigated area, where several trenches were excavated. To the north, the railway tracks form an artificial border, although originally it probably extended further, i.e. towards the Kupa river and the cave itself.

The finds can mostly be ascribed to Lengyel culture, with analogies in Ozalj and Bela krajina. So far, this is only the second known site of its kind in the area. It is a regional variant, defined as the Sava group of Lengyel culture. Future excavations remain possible and could yield precious insights into the Neolithic period in the Kupa valley. Also, the finds can provide insights into the relation between late Neolithic and early Eneolithic, i.e. Lasinja culture.